

Leven met Verschil

Ledenvergadering en Jaarcongres 2005 in Arminiuskerk te Rotterdam

Met het organiseren van een lezing door een eminente deskundige wil het maatschappijbestuur een bijdrage leveren aan de maatschappelijke discussie van onze tijd.

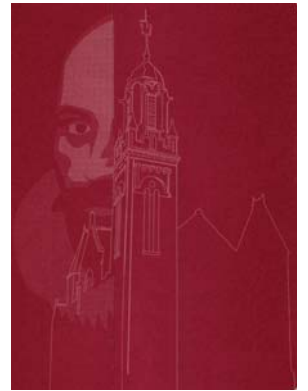
Voor het jaarcongres 2005 in Rotterdam werd 'Leven met Verschil' als jaarthema gekozen. Dit thema werd door mevrouw dr. Lucy Kortram, lector Diversiteit en de multiculturele competentie aan hogeschool De Horst te Driebergen, in samenwerking met de multiculturele toneelgroep Young Stage uit Rotterdam, op sprekende wijze aan de orde gesteld.

Aanleiding om dit onderwerp te kiezen was het initiatief van het departement Rotterdam om jaarlijks in de Rotterdamse Arminiuskerk een Nutslezing met een prominente spreker te organiseren over een maatschappelijk relevant onderwerp. De Rotterdamse Nutslezing 2004 van prof. Dr. G.G. de Kruijf ging over godsdienst als factor in het debat over multiculturaliteit. Dit initiatief was voor het maatschappijbestuur aanleiding om het jaarcongres 2005 in Rotterdam te houden en in dat verband nader op dit thema in te gaan.

Het maatschappijbestuur wil niet alleen op landelijk niveau een bijdrage leveren aan het maatschappelijk debat. Het bestuur wil de

departementen stimuleren om dat in hun eigen omgeving eveneens te doen. Daarbij is het van belang om – zonder politieke of kerkelijke binding – alert in te spelen op de maatschappelijke ontwikkelingen. De jaarlijkse ledenvergadering en het jaarcongres werden dit jaar op 21 mei gehouden in de sfeervolle entourage van de monumentale Arminiuskerk. Dit Jugendstil-gebouw werd in 1897 opgetrokken als kerkgebouw voor de Remonstrantse Gemeente; het gebouw is vernoemd naar de grondlegger van het Remonstrantse gedachtegoed, Jacobus Arminius. Het maatschappijbestuur is het departement Rotterdam erkentelijk voor zijn positieve belangstelling en medewerking bij de organisatie van het jaarcongres.

Gijs Schilthuis, voorzitter.

Aandacht voor anderen; de samenleving maken wij samen...

Door de eeuwen heen is in ons land een evenwicht tot stand gekomen tussen vrijheden en verantwoordelijkheden, tussen rechten en plichten. Deze uitgangspunten hebben altijd houvast gegeven en ruimte geboden om met tegenstellingen om te gaan. In onze huidige - open - samenleving blijken vertrouwde zekerheden niet meer toereikend om de gemeenschap tegen gewelddadige verharding te beschermen. Dat brengt ons in verwarring.

Maar: De samenleving maken wij samen. In debat en dialoog kunnen de positieve krachten worden ondersteund. De ander zullen we steeds als mens moeten blijven zien en als medeburger vasthouden. De uitdaging ligt in oprechte aandacht voor anderen en steun aan alle mensen van goede wil.

Ontleend aan de kerstoespraak 2004 van Hare Majesteit de Koningin.

Dr. P.H. Schröderprijs voor de MTC van de districten Noord- en Oost-Groningen.

'Het is altijd fantastisch om met Nutsleden op reis te gaan!'

De Schröderprijs wordt uitgereikt aan een Nutsdepartement dat zich bijzonder verdienstelijk heeft gemaakt of een bijzonder initiatief heeft genomen. Dit keer heeft de stichting MTC (Museum Theater Commissie), voortgekomen uit de districten Noord- en Oost-Groningen van de Maatschappij de prijs gekregen. Daarbij speelde een rol: het bijzondere karakter van de commissie door de stichtingsvorm; de brede betrokkenheid van ongeveer 30 Nutsdepartementen; de vele buitenlandse reizen, die aangeboden worden; al meer dan 10 jaar in actie.

De enthousiaste voorzitter mevrouw Anneke Bosman-Roozenburg nam namens het bestuur de oorkonde en aanmoedigingsprijs van 250 euro in ontvangst.

De prijs is genoemd naar dr. P.H. Schröder, ambtelijk secretaris van het Nut van 1946 tot 1965, die veel heeft betekend voor diverse landelijke culturele verenigingen.

Nutsorkonde voor Klaas Houtman

De heer K. Houtman uit Groningen heeft een oorkonde ontvangen als blijk van erkentelijkheid voor zijn grote betrokkenheid bij de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Als lid van het bestuur en later voorzitter van de Stichting Jan Nieuwenhuyzenfonds heeft hij zich 27 jaar lang ingezet voor deze beheerstichting van de Maatschappij. Bij de oorkonde behoort een vermelding in het ereregister.

Leven met Verschil, van eigen wijze naar eigen wijsheid

Het thema van het jaarcongres was dit jaar 'Leven met Verschil, van eigen wijze naar eigen wijsheid'. Over dit actuele thema werd een voordracht gehouden door mevrouw dr. Lucy Kortram, lector 'Diversiteit en de multiculturele competentie' aan Hogeschool De Horst in Driebergen. Deze voordracht was ontleend aan haar inaugurele rede, 'Multicultureel competent samen(-)leven', uitgesproken in november 2004 bij de aanvaarding van haar lectoraat. In de voordracht stond de communicatie tussen Nederlanders van autochtone- en allochtone afkomst centraal. Daarbij werden de begrippen roltoewijzing, buitenstaanderperspectief en actorperspectief geïntroduceerd. De voordracht van mevrouw Kortram werd afgewisseld met scènes uit het dagelijks leven, neergezet door de jongerentheatergroep Young Stage uit Rotterdam

Mevrouw Kortram legde uit hoe verschillen tussen mensen vaak ons (voor)oordeel bepalen. Onbewust wijzen we onszelf en de ander een rol toe. Wanneer we onszelf als 'gevestigden' beschouwen plaatsen we de anderen in een 'buitenstaanderpositie'. Dat dwingt hen de wereld te bekijken vanuit een 'buitenstaanderperspectief'. We kennen allemaal het buitenstaanderperspectief, het gevoel anders te zijn en/of anders behandeld te worden. De jongens van het andere dorp, dat is toch altijd een andere wereld! Dat jongeren zich soms aangevallen voelen en extreem reageren is vanuit dit psychologisch perspectief te verklaren. Veel blanke mensen hebben (vaak onbewust) de neiging gekleurde mensen in een buitenstaanderpositie te plaatsen, ook al zijn zij bijvoorbeeld al als derde generatie in Nederland geboren en spreken zij vloeiend Nederlands. Natuurlijk geldt dat niet altijd en niet voor iedereen, maar mevrouw Kortram maakt ons er bewust van en laat ons naar onszelf kijken. Mevrouw Kortram spreekt hier van 'roltoewijzing'. De reactie op verschillen, wordt vertaald in een gevoel van 'de wij-groep en de zij-groep' en is in

essentie van psychologische aard. Roltoewijzing komt overal en altijd in bepaalde mate voor. Bij ontmoetingen met onbekenden moeten we allemaal, om redenen van veiligheid, even snel controleren of de ander niet gevaarlijk voor ons is. Dat is een natuurlijk gegeven. Anderen doen hetzelfde met ons, daar is niets mis mee. Ook een negatief oordeel heeft een reden, kan een goede reden hebben. Soms echter is een negatief oordeel een verouderd oordeel, het komt voort uit een eerdere ervaring, die nu eigenlijk niet meer relevant is. Als dat zo is, is het zaak onze mening nog eens op zijn waarde te toetsen. Kan het zijn dat ons oordeel in deze situatie niet meer opgaat?

Door middel van het theaterstuk van Young Stage werd tijdens het jaarcongres aandacht gevraagd voor de psychologische effecten van roltoewijzing.

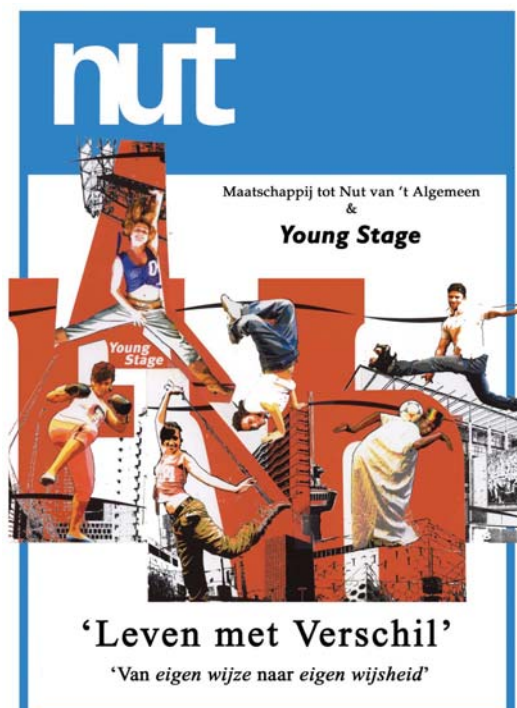
Young Stage begon met het gedicht van Marsman 'Denkend aan Holland'

*Denkend aan Holland
zie ik brede rivieren
traag door oneindig
laagland gaan,
rijen ondenkbaar
ijle populieren
als hoge pluimen
aan den einder staan;*

*en in de geweldige
ruimte verzonken
de boerderijen
verspreid door het land
boomgroepen, dorpen,
geknotte torens,
kerken en olmen
in een groots verband. etc...*

Met daarna een impressie van iemand die Holland binnenkomt en vertelt wat hij dan ziet: 'Mac Donalds, vuilnis op straat, oude mensen lopend met een rek op wiel'tjes...'. Een pakkende scène van Young Stage is de Afrikaanse jongen, die meedoet aan een inburgeringquiz om zijn Nederlanderschap te verwerven. Hij moet onder andere de Friese steden van de elfstedentocht opnoemen. Niet in het Nederlands, maar in het Fries! En wanneer hij dan zijn Nederlandse paspoort heeft krijgt hij problemen met het vinden van een baan. Telefonisch wordt hij al afgewezen, hij krijgt niet eens de kans een gesprek te voeren. Arbeidsparticipatie vormt echter een wezenlijk onderdeel van integratie, want zonder interactie met de samenleving, zonder communicatie over en weer is integratie kansloos, alle inburgering- en sollicitatiecursussen ten spijt. Het antwoord op de vaak ongewilde en onbewuste roltoewijzing van het buitenstaanderperspectief, zo stelt mevrouw Kortram, is het kiezen voor het actorperspectief, de positie die je zelf in kunt nemen om de spiraal van oordelen te doorbreken. Om onbewuste en ongewenste roltoewijzing te vermijden lijkt elkaar leren kennen de enige optie. Je verlaat dan de rol van 'toeschouwer' en wordt 'actor'. Door handelend op te treden en initiatief te nemen tot contact kun je de ander ontmoeten en wordt het mogelijk je met de ander en zijn wereld te identificeren. Identificatie leidt tot herkenning en begrip en mogelijk ook tot respect. Vraag je af, klopt mijn beeld nog wel? Stap er op af en kijk wat er gebeurt, of vraag het gewoon! Verschillen tussen anderen en onszelf hebben vaak te maken met verschillen in culturele achtergrond. Daarachter zitten dan jarenlange gewoonten, oude tradities en eeuwenoude wijsheid. Door die wijsheid te leren kennen en te doorgronden, is iemands gedrag beter te begrijpen. Begrip begint

nut

immers bij kennis en ervaring. De acteurs van Young Stage spelen veelal zichzelf, elk van de acteurs heeft zijn eigen verhaal, dat in een enkele sketch pakkend wordt neergezet. Bijvoorbeeld de jongen met een Joodse achtergrond, die zegt: 'Ik weet niet wie ik ben, wie ben ik eigenlijk? Ik wil niet weten wie ik ben. O ja, ik ben er één van dat volk dat jullie met alle mogelijke middelen proberen uit te roeien!' Of het witte meisje, dat voor deze gelegenheid even in de huid van een 'Lonsdalemeisje' kruipt en moppert op de 'buitenlanders', want ook voor blanke jongeren blijft niets bij het oude. En de dochter van de moeder die vluchtte uit Eritrea: 'Ik ben hier heel

Om onbewuste en ongewenste roltoewijzing te vermijden lijkt elkaar leren kennen de enige optie

jong met mijn moeder naar toe gekomen, Nederland is altijd mijn land geweest'. En de zoon van Turkse immigranten: 'Ik woon hier om de hoek, ben hier geboren, wanneer word ik Nederlander?'

Regelmatig speelt Young Stage voorstellingen als deze op scholen in Rotterdam en omgeving. Daarbij gaan de acteurs na afloop in discussie met de leerlingen. Acterschap in actie!

Het onderzoeken van onze eigen wijze van zijn, in ontmoeting met de ander, geeft inzicht in de wijze van zijn van onszelf en die van de ander. Zo ontstaat via onze 'eigen wijze' en het 'Leven met Verschil', onze 'eigen wijsheid'. Via ontmoeting en confrontatie kan 'wrijvingswarmte' ontstaan. Het is de uitdaging om die warmte te verdragen zonder elkaar in de haren te vliegen. Door een nieuwe ervaring op te doen met de acteurs van Young Stage, werd de kans geboden hen beter te leren kennen. Dat is precies wat het maatschappijbestuur de deelnemers aan het jaarcongres heeft willen laten ervaren.

De volledige tekst van de inaugurele rede van mevrouw dr. Lucy Kortram, uitgesproken in november 2004, is te vinden op de website van Hogeschool de Horst: www.dehorst.nl.

Inaugurele rede nieuwe Nutshoogleraar

Prof. dr. J.F.A. Braster is bijzonder hoogleraar in de 'Geschiedenis van het Onderwijs' aan de Universiteit Utrecht. Prof. Braster bekleedt de bijzondere leerstoel, die is ingesteld bij het 200-jarig bestaan van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Op 3 februari 2005 heeft de heer Braster in het academiegebouw in Utrecht zijn inaugurele rede gehouden: 'De klas in beeld'. Aan de hand van oude schilderijen over onderwijssituaties en met behulp van klassenfoto's, die op meerdere schermen in de zaal te zien waren, maakte hij de overgang van het individuele onderwijs van de 17de en 18de eeuw naar het klassikale onderwijs van de 19de en 20ste eeuw aanschouwelijk. Hij stelde dat ondanks 20ste eeuwse onderwijsvernieuwers als Parkhurst (Daltononderwijs) en Montessori, het klassikale onderwijs nog niet verdrongen is. Onderwijsvernieuwers propageren sinds het begin van de 20ste eeuw een vernieuwing waarbij het

docentgerichte onderwijs zou moeten worden vervangen door een leerlinggerichte benadering. *Docentgericht* betekent hier o.a. dat de schoolbanken staan in de richting van de leerkracht, die eenzelfde leeftijdsgroep simultaan onderwijst, die zelf het meest aan het woord is en die bepaalt welke lesstof moet worden geleerd en in welk tempo. *Leerlinggericht* betekent dat de leerling een zekere mate van vrijheid heeft m.b.t. de te leren lesstof, bijvoorbeeld door het zelf kunnen bepalen van volgorde van lestaken en het tempo van leren. Ook draagt de leerling meer verantwoordelijkheid voor het nakomen van de leerafspraken. De klassenfoto's van de 20ste eeuw maken duidelijk dat er sinds de jaren 50 van die eeuw sprake is van een langzame verschuiving van klassikaal terug naar individueel. In 1950 staan de banken niet meer vastgenageld aan de planken vloer, maar wijzen ze veelal nog in dezelfde richting, nl. die van de onderwijzer. Vanaf ongeveer datzelfde jaar verschijnen de eerste foto's waarop tafeltjes in groepjes staan en de leerkracht zich over de leerling buigt. Ook de klassenverbanden worden losser, maar het klassikale systeem wordt niet afgeschaft. Vooral het voortgezet en hoger onderwijs lijkt in de 20ste eeuw, zelfs wereldwijd, zo ingericht. Een studentgerichte benadering komt in het hoger onderwijs pas in de jaren 70 op gang. Uit analyse van klassenfotos blijkt dat het veranderingsproces zich vooral heel geleidelijk voltrekt. Zoals ook de overgang van individueel onderwijs naar klassikaal onderwijs enkele eeuwen in beslag heeft genomen. Klassikaal en individueel onderwijs (of projectmatig werken in kleine groepen) lijken tegenwoordig naast elkaar te bestaan. De heer Braster haalde de eerste Nutshoogleraar, prof. dr. N.L. Dodde, aan die heeft gesteld dat een periode van onderwijsverandering ongeveer honderd jaar in beslag neemt. Wanneer dat juist is zullen we nog even moeten afwachten of de verandering in de richting van het individuele onderwijs een 'blijvertje' is.

1925: Strak in het gelid, met de banken in de richting van het bord.

1973: Alles komt los, maar de banken wijzen nog in dezelfde richting

Voor de complete tekst zie: www.uu.nl/uupublish/defaculteit/organisatie/capaciteitsgroep/oraties/braster.
Voor klassenfoto's: www.schoolbank.nl

Nutsarchief toegankelijk gemaakt door Nutshistorische archiefcommissie

Tijdens de algemene ledenvergadering verzorgde bestuurslid Cor den Boer een presentatie over de Nutshistorische archiefcommissie. De heer Den Boer benadrukte het belang van een archief dat toegankelijk is en waar studie kan worden verricht. De commissieleden ordenen het archief in Edam, zodat studenten en andere belangstellenden gemakkelijk een overzicht kunnen krijgen van wat het Nut in de afgelopen twee eeuwen heeft gepubliceerd. Het gaat daarbij om verhandelingen over uiteenlopende onderwerpen, uitgebracht in het kader van prijsvragen en voorts om Volksliederenbundels en Almanakken. Daarnaast bevat het archief de verslagen van de jaarlijkse algemene vergaderingen en van de bijeenkomsten van het maatschappijbestuur. Het grote algemene Nutsarchief wordt sinds jaar en dag bewaard in het Gemeentearchief van

Amsterdam. De verzameling Nutsuitgaven in Edam is een extra studiecollectie. De heer Den Boer deed een beroep op de departementen om op hun zolders te snuffelen naar oude Nutsuitgaven, die ter beschikking van Edam zouden kunnen worden gesteld. Ook het uitlenen om te kopiëren is een optie. Het maatschappijbestuur heeft onlangs een bescheiden budget ter beschikking gesteld voor de aanschaf van een 20-tal Nutsprenten, de zogenaamde 'Centsprenten'. Deze prenten met educatieve afbeeldingen werden in het begin van de 18e eeuw uitgegeven door het Nut. Hoewel er duizenden exemplaren van gedrukt zijn, worden ze op veilingen en in antiquariaten tegenwoordig schaars. De handelswaarde ligt niet erg hoog, maar voor de Maatschappij, die nog niet eerder een eigen prentenarchief beheerde, is elke aanwinst welkom.

Presentatie website departement Capelle aan de IJssel

Het departement Capelle aan de IJssel, initiatiefnemer van de website van de Maatschappij, heeft het voortouw genomen om nu ook de departementen te stimuleren om een eigen website op te zetten. De technische kant hiervan is de laatste jaren sterk vereenvoudigd. Departementsbesturen kunnen nu op een simpele manier zelf hun programmeergegevens op het internet zetten. Het is de bedoeling dat de website van een departement aan de website van de Maatschappij wordt gehangen of daar een link mee heeft. Capelle is een 'Cursusdepartement', dat jaarlijks ongeveer 60 cursussen aanbiedt, maar ook lezingen en reizen organiseert. Aangezien de drukkosten

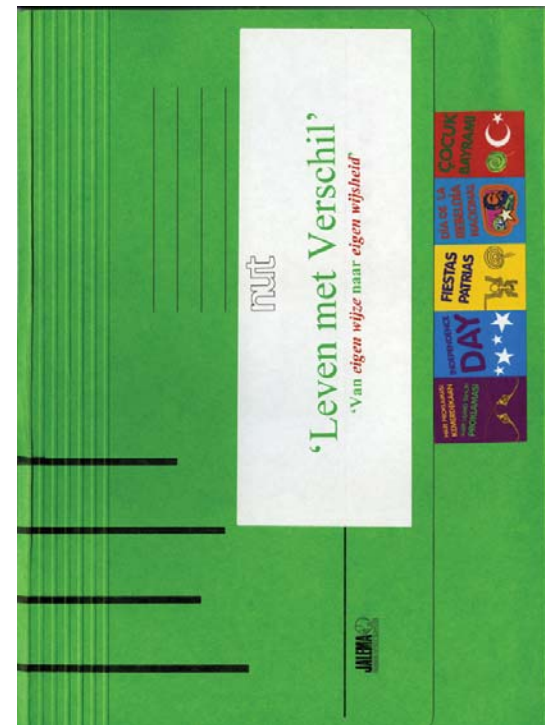
voor de huis-aan-huis verspreide folder erg hoog worden is besloten het hele cursusaanbod op internet te zetten. Komend seizoen kan men zich via het internet voor cursussen inschrijven. Een simpele versie van de website van Capelle wordt nu gratis aan andere departementen aangeboden. Wel moeten jaarlijkse kosten voor de huur van een domeinnaam worden betaald, maar die bedragen zijn nog wel op te brengen. Departementen, die geïnteresseerd zijn wordt verzocht contact op te nemen met het algemeen secretariaat in Edam. Van daaruit zullen de stappen worden gecoördineerd. De domeinnaam wordt gelijk aan de departementsnaam: www.nut-capelle.nl

Inspiratiemap voor departementen

Het thema: 'Leven met Verschil, van eigen wijze naar eigen wijsheid' heeft een goedgevulde Inspiratiemap opgeleverd. De map bestaat uit drie delen. Het eerste deel bevat de inhoudelijke thema-beschrijving met achterliggende gedachten en uitgangspunten. Het tweede deel laat Max Velthuis aan het woord met een gedeelte uit zijn boekje 'Kikker en de vreemdeling', dat laat zien hoe een oordeel een vooroordeel kan zijn. Verder bevat dit deel enkele ideeën voor gesprekken en discussies over dit onderwerp. Het derde deel slaat de brug naar de ander met het stuk 'Feesten, het hele jaar feest'. Het geeft achtergrondinformatie over feesten, vieringen en tradities van andere culturen. Gezamenlijke feesten en vieringen kunnen een prachtige aanleiding zijn om elkaar te leren kennen.

Al met al een prachtige verzameling ideeën om dit thema op een gevarieerde, maar ook speelse manier onder de aandacht te brengen. De voorstelling van Young Stage is uitermate geschikt om op scholen voor voortgezet onderwijs te worden gespeeld. De scènes roepen veel momenten van identificatie op. De voorstelling kan met ondersteuning van het secretariaat in Edam in een departement of district worden gespeeld. Advies over de toepassing van de Inspiratiemap kan ook vanuit Edam worden gegeven. Samenwerking met de plaatselijke of regionale scholengemeenschap is een interessante mogelijkheid om het thema gestalte te geven. Bestellers van de Inspiratiemap ontvangen een impressie op dvd van de voorstelling van Young Stage in Rotterdam.

De Inspiratiemap is te bestellen bij het Algemeen Secretariaat van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Jan Nieuwenhuijzenplein 9, 1135 WT Edam, telefoon 0299-371160 of per email: secretariaat@nutalgemeen.nl.

Datum ledenvergadering en jaarcongres 2006

De algemene ledenvergadering 2006 wordt gehouden op zaterdag 13 mei.

Bericht van 't Nut
Vijfde jaargang, 2005

Uitgave:
Maatschappij tot Nut van 't Algemeen
Jan Nieuwenhuijzenplein 9
1135 WT Edam
Telefoon 0299-371160
Email secretariaat@nutalgemeen.nl
www.nutalgemeen.nl

Eindredactie Corretje Eijgenstein
Vormgeving: Hans Weggen

Druk:
Grafisch Service Centrum, Wageningen